

ADVIES DOORONTWIKKELING GEMEENSCHAPSHUIZEN BOXTEL

Inhoudsopgave

1. Opdracht, werkwijze en verantwoording
2. Inhoudelijke context
3. Huidige stand van zaken gemeenschapshuizen
4. Kansen en verbetermogelijkheden
5. Rol van de gemeente
6. Advies: Tien concrete aanbevelingen

Bijlage 1: Opdracht

Bijlage 2: Overzicht van geconsulteerde partijen

1. Opdracht, werkwijze en verantwoording

De gemeente Boxtel heeft Delta Boxtel/de Twern verzocht een advies uit te brengen over *de manier waarop gemeenschapshuizen in de gemeente Boxtel kunnen worden doorontwikkeld tot voorzieningen waarin buurtgerichte (professionele) organisaties hun dienstverlening kunnen combineren met ontmoeting en buurtactiviteiten, een en ander voortvloeiend uit de doorontwikkeling van de Wmo*. De volledige opdracht is opgenomen in bijlage 1.

In een mondelinge toelichting op de opdracht is door de gemeente benadrukt dat het advies vooral concreet moest zijn en verbanden tot stand moest brengen tussen de diverse betrokken partijen. Waar in de oorspronkelijke opdracht nog gerefereerd werd aan een keuze tussen twee inhoudelijke opties voor de gemeenschapshuizen (doel of middel), heeft de gemeente bij de definitieve verlening verzocht “het gemeenschapshuis als middel” als vertrekpunt te nemen.

Daarnaast is expliciet benadrukt dat het onderzoek recht moest doen aan de bestaande diversiteit van de verschillende voorzieningen en is extra aandacht gevraagd voor de exploitatieproblemen van de Walnoot en met name de Rots.

In het eerste kwartaal van 2012 heeft de gemeente Boxtel met externen een werkbezoek gebracht aan Peel en Maas (gemeenschapsvoorziening Grashoek). Hier is een goed voorbeeld van hoe kleine kernen welzijn en zorg dicht bij huis met vrijwilligers vorm geven in de geest van de WMO.

Gedurende de inventarisatieronde is door Delta Boxtel/de Twern en de gemeente Boxtel gezamenlijk nagedacht over een mogelijk tweede werkbezoek aan een locatie waar de doorontwikkeling van de Wmo op dit gebied ook al vorm heeft gekregen. Inzichten die dit werkbezoek oplevert kunnen nuttige input opleveren voor de te ondernemen vervolgstappen.

De opdracht richt zich op zes gemeenschapsvoorzieningen in de gemeente Boxtel:

1. De Walnoot en De Rots in de kern Boxtel;
2. Dienstencentrum De Kloosterhof, Jeugdhuis annex sporthal Pius X en de Multiculturele accommodatie De Serenade in de kern Liempde;
3. Gemeenschapshuis De Orion in de kern Lennisheuvel.

Daarbij moet worden opgemerkt dat deze zes gemeenschapsvoorzieningen in aard en opdracht flink van elkaar verschillen. De Walnoot, De Rots en De Orion zijn daarbij voorzieningen die het meest aan het bestaande beeld van een gemeenschapshuis voldoen; de drie accommodaties in Liempde richten zich elk op een specifiek thema dan wel een specifieke doelgroep. Voor de leesbaarheid van dit rapport wordt desondanks in het vervolg gesproken over “de gemeenschapshuizen”, waarbij overigens niet voorbij wordt gegaan aan de bestaande diversiteit.

In overleg met de opdrachtgever is gekozen voor een inventarisatie van de mogelijkheden en knelpunten van alle zes gemeenschapshuizen door middel van een reeks gesprekken met direct betrokkenen: besturen van de gemeenschapshuizen enerzijds en professionele aanbieders van zorg en welzijn in Boxtel anderzijds. Waar nodig is daarnaast ook gesproken met enkele vrijwillige en professionele partijen die niet direct belanghebbend waren, maar wel een relevante rol spelen in deze context. Deze gesprekken hebben plaatsgevonden in de periode juni – september 2012. Een lijst met geïnterviewde partijen is opgenomen in bijlage 2. Uitgangspunt bij deze gesprekken is steeds geweest: hoe kunnen de gemeenschapshuizen voldoende worden toegerust om hun rol als spil in de buurt goed te vervullen en wat kunnen vrijwillige en professionele partijen daaraan bijdragen.

Alle partijen met wie in het kader van dit traject is gesproken, zijn schriftelijk en mondeling in de gelegenheid gesteld te reageren op de conceptrapportage. Dit om feitelijke onjuistheden te vermijden, maar ook om het draagvlak voor de eindrapportage en de daarin voorgestelde vervolgstappen te vergroten. Tussentijds is de voortgang diverse malen afgestemd met de betrokken ambtenaren van de gemeente Boxtel.

Dit advies is opgebouwd uit vier onderdelen:

- Een korte beschrijving van de inhoudelijke context waarbinnen het advies tot stand is gekomen;
- Een beschrijving van de huidige situatie, knelpunten en wensen van de betrokken partijen;
- Een inventarisatie van kansen en verbetermogelijkheden;
- Advies: Tien concrete aanbevelingen.

2. Inhoudelijke en lokale context

2.1 Inhoud

Essentieel in de Wmo is de verandering in het denken over zorg (de kanteling). Mensen hebben niet langer recht op bepaalde individuele voorzieningen, maar moeten door de overheid gecompenseerd worden waar zij hinder ondervinden om aan het maatschappelijk verkeer deel te nemen. De wijze waarop gemeenten deze compensatieplicht (artikel 4 Wmo) vorm geven is vrij. De zoektocht die gemeenten, vaak samen met welzijnsinstellingen, zorginstellingen en cliënten zijn aangegaan, heeft geleid tot regionale en lokale Wmo-visies, ook in Boxtel ("Wmo Samen onderweg" en begeleiding/dagopvang Transitie AWBZ-Wmo). Gemene deler in deze visies is het hernieuwde belang dat wordt gehecht aan *het versterken van de eigen (gemeenschaps)kracht* en, daarvan afgeleid, het belang van *gemeenschappelijke voorzieningen* en *(welzijn- en zorg)professionals en vrijwilligers in de buurt*. Vrijwilligerswerk en mantelzorg wordt daarom zo goed mogelijk ondersteund en burgers worden op diverse manieren uitgedaagd zich (nog meer) in te zetten voor hun omgeving. Van de professionele aanbieders op het gebied van zorg en welzijn wordt verwacht dat zij, vanuit hun deskundigheid, komen *met nieuwe arrangementen en samenwerkingsverbanden* die de druk op (met name de zware vormen van) zorg doen afnemen. Daarnaast worden zij uitgedaagd hun aanbod zoveel mogelijk in de wijk te organiseren. De gemeente heeft de rol bovenstaande initiatieven te stimuleren en te ondersteunen, soms door middel van subsidie, maar vooral door partijen bijeen te brengen en nieuwe initiatieven te faciliteren.

Het spreekt voor zich dat in deze context een belangrijke rol kan liggen voor de gemeenschapshuizen: als collectieve voorziening in de buurt, als punt van ontmoeting en samenkomst, als aanbieder van activiteiten en zo mogelijk als huisvester van eenvoudige welzijn- en zorgdiensten in de wijk, zowel vrijwilligersinitiatieven als aanbod van professionele instellingen. Hoewel "Activiteiten Binden Boxtel" dateert uit 2009, biedt het een visie op de rol van lokale gemeenschapshuizen die nog steeds prima past bij de huidige ontwikkelingen. Dit advies mag beschouwd worden als een actualisering en een voortzetting op de ingeslagen weg.

2.2 Lokale situatie

Zonder uitzondering hebben alle betrokken partijen hun zorg uitgesproken over de afstand tussen "het zoveelste advies" over de gemeenschapshuizen in Boxtel en de concrete praktijk. Deze discrepantie is in het voorwoord van Activiteiten Binden Boxtel (2009) al expliciet benoemd door de toenmalige wethouder Wouters en blijkbaar wordt dit nog steeds als hoogst actueel ervaren. Het tekent de weerbaarheid van de thematiek en de gevoeligheid van mogelijke besluiten. Tegelijkertijd zegt het iets over ieders betrokkenheid, maar ook over de ervaren afstand tot elkaar en elkaars standpunten.

Rekening houdend met deze context is in dit advies vooral ingezet op duurzame verbindingen tussen de betrokken partijen. Daarbij is gekozen voor de principes van *cocreatie* (samen bedenken) en *partnership* (samen doen). Hoe gewenst het ook lijkt om "nu eindelijk eens knopen door te hakken", het is veel beter om via een aantal korte, gerichte tussenstappen tot een duurzame oplossing te komen, waarin de gemeente de belangrijkste partijen op inhoud verbindt.

Het is de voornaamste reden geweest om in dit advies vooral aanbevelingen voor de korte termijn te formuleren. Het is vervolgens aan alle betrokken partijen om te doen wat binnen de eigen mogelijkheden ligt om naar aanleiding van dit advies en in de lijn van Activiteiten Binden Boxtel een volgende stap te zetten in de doorontwikkeling van de lokale gemeenschapshuizen.

Consequentie van deze keuze is wel dat een financiële vertaling van het advies op dit moment nog niet goed mogelijk is. Het is aan de gemeente en de betrokken (professionele) partijen om te bezien welke ambities binnen de huidige financiële middelen gerealiseerd kunnen worden en welke om een incidentele extra investering vragen en wie daarin welk aandeel draagt. Wanneer de in het rapport voorgestelde stappen in het voorjaar van 2013 worden gezet, zijn de mogelijke financiële consequenties voor de gemeentelijke begroting van 2014 tijdig inzichtelijk.

3. Huidige stand van zaken gemeenschapshuizen

In deze paragraaf wordt de huidige stand van zaken beschreven van de zes betrokken gemeenschapshuizen. Daarbij is niet gestreefd naar volledigheid, maar vooral gekozen voor die onderwerpen die relevant zijn in het kader van de gewenste doorontwikkeling.

3.1 De Rots (Boxtel)

*jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de exploitatie ca. € 30.000
daarnaast substantiële bijdragen aan verbouwing en exploitatietekort (in 2012 € 50.000)*

Gemeenschapshuis de Rots is een voormalig patronaatsgebouw aan de rand van Boxtel-Oost, dat onderdak biedt aan organisaties en verenigingen uit heel Boxtel. De Rots is bezit van de gemeente, maar onder voorwaarden voor een symbolisch bedrag overgedragen aan het bestuur. De Rots verkeert in een financieel penibele situatie, veroorzaakt door een al jaren niet sluitende exploitatie en hoge incidentele kosten voor reparaties en verbouwingen. In 2011 is een nieuw ambitieus bestuur aangetreden dat zich inzet de Rots voor Boxtel te behouden. De eerste ingrepen van het bestuur hebben in ieder geval geleid tot meer bezoekers en een hogere omzet, maar ook veel hogere kosten voor beheer, dat via de WSD wordt ingehuurd. Voor 2012 en 2013 worden onder gelijkblijvende omstandigheden opnieuw tekorten verwacht. Om de Rots ook duurzaam overeind te houden heeft het bestuur een lange termijnvisie geformuleerd, die in augustus aan de raadscommissie is gepresenteerd. Een definitief oordeel hierover heeft de gemeente gekoppeld aan een brede discussie over gemeenschapshuizen in januari 2013. Daarvoor wordt ook dit advies als onderlegger gebruikt. Om de Rots niet tussentijds failliet te laten gaan is de gemeente wel enkele keren financieel bijgesprongen.

Het imago van de Rots als gemeenschapshuis is bij veel ondervraagden niet goed. Hoewel oorzaken daarvan vooral in het verleden gelegen zijn, heeft het huidige bestuur daar zeker last van. De relatie met het SWBO (Stichting Wijkorgaan Boxtel Oost) is in de afgelopen periode genormaliseerd, maar zeker niet warm. Los van elkaar geven vrijwel alle professionele partijen aan de Rots ongeschikt te vinden als gemeenschapshuis met een Wmo-doelstelling. Terugkerende argumenten zijn de staat en kwaliteit van het gebouw, de excentrische ligging in de wijk en de inrichting van het pand.

Het bestuur herkent zich in de conclusie van de professionele partijen en verbindt daar ook een

consequenties aan: de bestuursleden willen afscheid nemen van de klassieke gemeenschapshuisgedachte en verwijzen voor die functie, zoals de meeste professionele aanbieders, naar de brede school Wilgenbroek verderop in de wijk. Expliciet dan in de eigen toekomstvisie (2011) spreekt het bestuur intussen de intentie uit om door te ontwikkelen tot cultureel en ontspanningscentrum voor heel Boxtel, een uitvalsbasis voor het lokale verenigingsleven met speelvoorzieningen voor de jongere jeugd. Dit alles zou moeten worden gekoppeld aan een commerciële horecaverunning, zodat het mogelijk is het centrum zonder gemeentelijke subsidie te exploiteren. Op die manier wil het bestuur een eigen rol spelen in de Sociale As van Boxtel-Oost.

3.2 De Walnoot (Boxtel)

jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de exploitatie ca. € 25.000

De Walnoot is een nieuw gemeenschapshuis in een gebouw waarin ook de prinses Amaliaschool gevestigd is. De Walnoot is formeel eigendom van het bestuur (als gevolg van een afspraak rond de afbraak van de oude Walnoot), maar de gemeente draagt de kosten van de hypotheek. De relatie met de gemeente is gevoelig als gevolg van een langlopend meningsverschil over de beschikbaarheid van een budget van € 180.000, dat bij de vaststelling van Activiteiten Binden Boxtel is vrijgemaakt voor professionalisering van beheer van de gemeenschapshuizen in Boxtel.

Het bestuur van de Walnoot stelt zich op het standpunt dat zij er is voor het exploiteren van het gebouw en niet voor de organisatie van buurtgebonden activiteiten. Vanuit dat perspectief gezien draait de Walnoot redelijk goed, met een behoorlijke bezetting op dagen en avonden. De relatie met professionele partijen in de buurt, zoals Delta Boxtel/de Twern en St. Joseph, maar ook met het wijkplatform, is moeizaam (geweest) als gevolg van conflicten in het verleden, bijvoorbeeld rond de vestiging van het

Buurt Informatie Centrum (BIC) in De Walnoot. Deze partijen wijzen erop dat de Walnoot "niet genoeg van de buurt is".

Zoals ook bij de Rots kent het bestuur grote exploitatieproblemen. De in het ogen van het bestuur noodzakelijke investering in een professionele hoofdbeheerder leidt tot een tekort van minimaal € 30.000 op jaarbasis. Dit bedrag wordt in mindering gebracht op het sterk slinkende eigen vermogen van de Walnoot. Het bestuur staat mede daarom open voor partijen die permanent willen huren en onderzoekt de mogelijkheden om de beheerkosten terug te dringen.

3.3 De Orion (Lennisheuvel)

jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de exploitatie ca. 12.500

Orion is een goed draaiend gemeenschapshuis in het kerkdorp Lennisheuvel. Met een minimale gemeentelijke bijdrage in de (sluitende) exploitatie doet De Orion feitelijk nu al wat de gemeente in zijn Wmo-visie beoogt. De Orion is een combinatie van een ontmoetingsplek en een onderdak voor allerlei activiteiten in het dorp. Het beheer is geregeld via vrijwilligers en het gebouwenonderhoud (De Orion is eigendom van het bestuur) en kleine aanpassingen worden zelf ter hand genomen. Kanttekening bij dat laatste is wel dat een vangnet (via St.Joseph) welkom zou zijn, wanneer de onderhoudsvraag te omvangrijk is.

Het Orion-bestuur is geïnteresseerd in verbinding met professionele dienstverlening (thuiszorg, ouderenwerk) en wil andere lokale vrijwilligersprojecten (bijvoorbeeld met SIL, Samen In Lennisheuvel) verbeteren. Om het bestuur van de Orion te ondersteunen in deze zoektocht kan tijdelijke ondersteuning vanuit een professionele organisatie die de lokale sociale kaart goed kent zeker behulpzaam zijn. Hierbij kan tijdelijke professionele ondersteuning zinvol zijn.

3.4 De Kloosterhof (Liempde)

jaarlijkse gemeentelijke bijdrage in de exploitatie en uitvoering ouderenwerk ca € 50.000

De Kloosterhof is een dienstencentrum gelegen naast woon-zorgcentrum de Vlaswiek in het centrum van Liempde. De "Stichting Belangenbehartiging voor Ouderen in Liempde" (StgBOL, een welzijnsorganisatie bestaande uit vrijwilligers) krijgt van de gemeente een bijdrage voor de realisatie van haar doelstellingen. In dat kader ook beheert de StgBOL het dienstencentrum, voorziet zij in de huismeesterfunctie voor de aanpalende ouderenwoningen en faciliteert en organiseert zij welzijns-activiteiten voor ouderen. Het functioneren van de Kloosterhof past goed in de gemeentelijke visie op de Wmo en de rol van gemeenschapshuizen daarin. StgBOL staat voor een gedegen (financieel) beleid. Op dit moment wordt daarom binnen de eigen begroting groot onderhoud gepleegd en zijn enige aanpassingen voorzien om ruimte te maken voor meer activiteiten dan er nu al plaatsvinden, waaronder (naar het zich laat aanzien) een eetpunt voor ouderen.

StgBOL huurt het dienstencentrum van stichting Goed Wonen Liempde (GWL). Onderhoud en aanpassing van het gebouw wordt door GWL uitbesteed aan St.Joseph. Het beheer is ingehuurd via de WSD. Het bestuur is zeer tevreden over de huidige beheerder, maar vindt de huidige situatie wel kwetsbaar bij ziekte. Wanneer de "Witte-school"-zorgappartementen gerealiseerd zullen zijn, valt het te overwegen de noodzakelijke huismeesterfunctie voor deze appartementen te combineren met de betreffende functie voor de Kloosterhof-appartementen. Over een dergelijke mogelijkheid is reeds gesproken met GWL. Een 2^e huismeester/beheerder zou dan een optie kunnen zijn. Indien gewenst en zolang als mogelijk is StgBOL bereid mee te werken aan (tijdelijke) huisvesting voor andere sociaal relevante organisaties in Liempde. Voorbeeld hiervan is/was de jarenlange onderverhuur van studioruimte aan Stg.Dommelland.

3.5 Pius X (Liempde)

*jaarlijkse gemeentelijke bijdrage in de exploitatie € 52.500
kosten groot onderhoud voor rekening gemeente*

Jeugdhuis annex sporthal Pius X is accommodatie met een sporthal en enkele grote en kleine ruimtes aan de rand van Liempde. Het gebouw biedt onderdak aan een groot aantal sport- en recreatieverenigingen in Liempde. Pius X wordt geëxploiteerd door de stichting Jeugdbelangen Liempde, die dat al jaren naar wens verzorgt. Het gebouwenonderhoud wordt vooralsnog in eigen hand gehouden; het beheer eveneens, al is Pius X zeer geïnteresseerd in een vorm van achtervang bij afwezigheid of ziekte.

Pius X is geen klassiek gemeenschapshuis, maar vormt met De Kloosterhof (voor ouderen) en De Serenade (cultuur) gezamenlijk de gemeenschapsvoorziening in Liempde. De ouderendoelgroep wordt daarbij vooral bereikt door De Kloosterhof, terwijl Pius X vooral jeugd en volwassenen trekt. Het bestuur staat open voor oriëntatie op Wmo- doelgroepen en wil daarover het gesprek aan met professionele partijen. Ook voor Pius X geldt dat zij in deze zoektocht gefaciliteerd zouden moeten worden, bijvoorbeeld via (tijdelijke) professionele ondersteuning van een organisatie die de lokale sociale kaart goed kent en hen in contact kan brengen met nieuwe partijen.

3.6 De Serenade (Liempde)

*jaarlijkse gemeentelijke bijdrage in de exploitatie: geen
kosten groot onderhoud voor rekening gemeente*

Multiculturele accommodatie De Serenade, van oorsprong het onderdak van de fanfare, is een onderkomen voor culturele verenigingen en activiteiten en staat aan het einde van de Oude Dijk nabij sportcomplex De Roode Bleek en Pius X aan de rand van Liempde. De grote ruimte is ook geschikt voor kleinschalige uitvoeringen. Als enige van de bij dit onderzoek betrokken gemeenschapshuizen heeft de Serenade geen subsidierelatie met de gemeente. Wel is de gemeente eigenaar van het gebouw en daarmee ook verantwoordelijk voor het groot onderhoud. De Serenade is al een aantal jaren met de gemeente in overleg met de gemeente over een aanpassing in het gebouw (met name opslagcapaciteit), waardoor het interessanter wordt voor verhuur. Het beheer wordt met betaalde krachten vormgegeven en dat gebeurt inhoudelijk naar tevredenheid, maar is financieel op termijn niet meer te bekostigen. Een

(vangnet)constructie via de WSD zou voor De Serenade dan ook zeker interessant kunnen zijn, maar het Serenadebestuur staat hier vanwege ervaringen in het verleden zeer gereserveerd tegenover. Het bestuur van De Serenade zou graag als gemeenschapshuis gezien worden en daarvoor ook een basissubsidie ontvangen. Zij is voornemens hierover met de gemeente in gesprek te gaan. Ook de Serenade staat open voor oriëntatie op Wmo-doelgroepen en nieuwe activiteiten en gaat daartoe samen met Pius X het gesprek aan met professionele organisaties. Logischerwijs zouden zij daarbij op dezelfde professionele ondersteuning moeten kunnen rekenen als Pius X.

4. Kansen en verbetermogelijkheden

In de gesprekken die in de afgelopen maanden zijn gevoerd is een veelheid aan onderwerpen aan de orde geweest. In dit advies zijn de belangrijkste kansen en verbetermogelijkheden voor de gemeenschapshuizen benoemd tegen het licht van de bovengenoemde uit de Wmo voortvloeiende opdrachten: stimuleren van de eigen kracht/gemeenschapszin, professionals in de buurt en nieuwe samenwerkingsvormen en arrangementen.

4.1 Voorzieningen in de kerkdorpen

De voorzieningen in de dorpen rond Boxtel draaien over het algemeen goed; de gemeentelijke bijdrage is relatief bescheiden en afhankelijk van de specifieke opdracht (de Orion als algemeen gemeenschapshuis, de Kloosterhof voor ouderen, Pius X voor jongeren en sport). De Serenade, de culturele voorziening van Liempde, krijgt geen subsidie. Voor alle voorzieningen geldt dat ze voorzien in een behoefte en bijna volledig draaien op vrijwilligers. Dit is in lijn met de gemeentelijke visie op de Wmo en er is dan ook geen reden om verandering in de bestaande situatie aan te brengen. Wel zouden de voorzieningen zowel in hun beheertaken (1) als inhoudelijk (2) extra gefaciliteerd kunnen worden.

1. *Beheer: vangnet*

Omdat het om kleine organisaties gaat is het dagelijkse beheer van de gebouwen vaak kwetsbaar (bijvoorbeeld bij ziekte). En hoewel veel van het (middel)groot onderhoud door de besturen wordt opgevangen, zou een achtervang ook op dit punt wenselijk zijn.

Twee lokale Boxtelse partijen, woonstichting St.Joseph en de WSD, hebben op deze punten aangeboden om in een vangnet te voorzien voor alle Boxtelse gemeenschapshuizen. St.Joseph ten aanzien van het gebouwenonderhoud (meerjarenonderhoudsprogramma, kosten-inzicht, werkzaamheden aanbesteden en zo nodig toezicht houden), WSD ten aanzien van het technisch en facilitair beheer.

Voor beide geldt dat zij niet willen overnemen wat goed gebeurt, maar bij willen springen waar vrijwilligers het niet alleen kunnen oplossen. Het aanbod van de WSD om waar nodig een professionele beheeropdracht uit te voeren is in meerdere opzichten interessant omdat het uitstekend past in de filosofie van de Wmo en de in het regeerakkoord voor 2014 aangekondigde Participatiewet. Bovendien heeft de WSD in de regio aangetoond dergelijke opdrachten uitstekend aan te kunnen (sporthalbeheer Sint-Michielsgestel, brede scholen beheer Oisterwijk). Dit aanbod is dus anders dan de constructie die in de laatste jaren (onder andere) bij verschillende gemeenschapshuizen bestond. Daar werd geen opdracht aanvaard, maar slechts menskracht geleverd; de kwaliteit daarvan wordt door enkele gemeenschapshuizen als zeer wisselend ervaren.

Het is goed wanneer de gemeente het aanbod van beide partijen nader onderzoekt en beziet of een collectief arrangement voor (onder andere) de gemeenschapshuizen kan worden ontwikkeld. Het is op voorhand niet te becijferen welk kostenplaatje aan dit vangnet verbonden is. De gemeente moet de partijen daarom verzoeken inzicht te bieden in de verschillende varianten van hun aandeel in het vangnet. Op basis daarvan kan beoordeeld worden of het vangnet kosten neutraal kan worden gerealiseerd (bijvoorbeeld door het verschuiven van middelen) of dat een extra financiële impuls noodzakelijk is om de ondersteuning van de gemeenschapshuizen te verbeteren.

2. *Inhoudelijk: tijdelijke impuls*

De kracht van de vrijwillige besturen in de dorpen is hun geworteldheid in de directe omgeving en hun zicht op de behoefte vanuit de gemeenschap. Wel kan inhoudelijk de verbinding versterkt worden tussen de gemeenschapshuizen enerzijds en het steeds meer wijkgeoriënteerde aanbod van vrijwillige en professionele aanbieders van zorg- en welzijnsproducten anderzijds. Hoewel dit uiteraard op de eerste plaats een verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen zelf is, is het wenselijk om hierin -voor een afgebakende periode- een extra ondersteuning te bieden. Dit kan in de vorm van een opdracht voor sociaal makelaar, die de lokale sociale kaart goed kent, burgerinitiatieven met elkaar en met professionele partijen in contact brengt en elkaar laat verstaan. De concrete opdracht van deze makelaar is het opleveren van een aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen partijen in de geest van de Wmo, waardoor de sociale infrastructuur wordt versterkt. Het is voor de hand liggend om de sociaal makelaarsopdracht niet los te positioneren, maar onder te brengen bij een van de reeds in Boxtel aanwezige relevante welzijn- of zorgpartijen. Gedurende de gesprekkenronde die vooraf is gegaan aan dit advies, zijn al een aantal mogelijke nieuwe verbindingen gesignaleerd en soms reeds tot stand gebracht. Zo verkennen diverse gemeenschapshuizen intussen samenwerking met onder andere Cello, Vivent en Delta Boxtel/de Twern. Het zijn vaak prille contacten, maar het aantal en de variatie ervan bieden wel perspectief op resultaat.

4.2 De Rots

De situatie ten aanzien van de Rots is het meest complex en vraagt om een snelle oplossing. De ingrediënten daarvoor zijn aanwezig. Een aantal professionele partijen (zorggroep Elde het meest expliciet, maar ook Vivent, Delta Boxtel/de Twern en woonstichting St.Joseph) wil graag investeren in Boxtel-Oost, maar bij voorkeur in de Wilgenbroek. De Rots wil graag iets voor de buurt en Boxtel blijven betekenen, maar niet als gemeenschapshuis met Wmo-profiel.

De professionals, toch al met elkaar in gesprek over de Sociale As in Boxtel-Oost, mogen worden uitgedaagd om met een plan voor een gemeenschappelijk gedragen nieuwe wijkvoorziening te komen, waarbij de gemeente helderheid moet verschaffen over de mogelijkheden van de Wilgenbroek, die als eerste optie bij dit advies betrokken partijen breed de voorkeur geniet.

Het burgerinitiatief om van de Rots een laagdrempelige culturele voorziening te maken zou kunnen worden gefaciliteerd door hen uit te nodigen om hiervoor een businessplan te ontwikkelen met een sluitende exploitatie. De gemeente kan dit proces faciliteren door andere (sociaal-)culturele partijen actief te bewegen tot samenwerking met de Rots en mogelijkheden tot het verruimen van de huidige vergunningen te onderzoeken.

4.3 De Walnoot

Gemeenschapshuis de Walnoot kent financiële problemen, maar kan ook een inhoudelijke impuls gebruiken. De verbinding met een aantal partijen in de buurt is lang moeizaam geweest. Het bestuur voelt zich vooral verantwoordelijk voor het faciliteren van activiteiten in het gebouw en is van mening dat de inhoudelijke vulling een taak is van professionals. Waar in Boxtel-Oost met name zorgpartijen willen investeren, liggen er in Selissenwal vooral mogelijkheden ten aanzien van het welzijnsdomein.

De huidige situatie in Selissenwal vraagt om een andere opdracht aan het bestuur van de Walnoot. Niet langer staat daarin het openhouden van de voorziening centraal, maar de inhoudelijke rol van het gemeenschapshuis in de buurt. De nieuwe opdracht bestaat in grote lijnen uit het exploiteren van een voorziening in Selissenwal die onderdak biedt aan activiteiten en initiatieven, van en voor buurtbewoners, die een bijdrage leveren aan de sociale samenhang. Het bestuur heeft daarbij ook de verantwoordelijkheid vooral die activiteiten en initiatieven te stimuleren die vanuit de wijk en passend bij de inhoudelijke welzijnsdoelstellingen van de gemeente worden aangedragen. Specifiek dient het gemeenschapshuis zich te richten op die initiatieven die buurtbewoners in staat stellen langer zelfstandig te blijven wonen en deel te nemen aan de samenleving. Daarbij werkt het gemeenschapshuis goed en intensief samen met vrijwilligers en relevante professionele partijen in de buurt.

Deze opdracht betekent ook dat opnieuw en nadrukkelijk gekeken moet worden naar permanent verhuren van delen van het gemeenschapshuis aan professionele (welzijn- en zorg)partijen. Dit laatste past in de gemeentelijke visie op de Wmo en draagt bovendien bij aan het terugbrengen van het huidige exploitatietekort van het gemeenschapshuis.

Het huidige bestuur is van goede wil, maar heeft bij acceptatie van deze nieuwe opdracht nadrukkelijk behoefte aan professionele ondersteuning. Deze professionele ondersteuning kan op vraag van de gemeente verleend worden door een externe partij, om zo het bestuur inhoudelijk bij te staan om de verbinding met andere organisaties (professionele, maar zeker ook bewonersinitiatieven) in de buurt verder te herstellen/te ontwikkelen (intensivering of anders invullen van het huidige opbouwwerk). Daarnaast moet de externe partij ondersteunen in het vormgeven van de inhoudelijke vulling van de wijkfunctie van het gemeenschapshuis (agogisch beheer). De invulling van deze nieuwe opdracht moet in ieder geval gepaard gaan met een duurzaam sluitende exploitatie (inclusief de huidige gemeentelijke bijdrage in de subsidie).

Het ligt voor de hand om voor zowel de rol van sociaal makelaar als de extra ondersteuning ten aanzien van de specifieke opdracht in De Walnoot in eerste instantie in overleg te gaan met Delta Boxtel/de Twern. Deze organisatie is geworteld in Boxtel en deze voornamelijk agogische vragen liggen dicht aan tegen de bestaande opdrachten waarvoor ze door de gemeente Boxtel worden gesubsidieerd. Het is aan de gemeente om in overleg met Delta Boxtel/de Twern te bezien welke vragen via een andere invulling van het subsidiecontract binnen het bestaande budget kunnen worden ingevuld en welke vragen een tijdelijke extra financiële impuls vereisen.

5. Rol van de gemeente

De rondgang langs gemeenschapshuizen en aanbiedende professionele partijen heeft geleerd dat er ruimschoots voldoende aanknopingspunten zijn om de gewenste doorontwikkeling van de gemeenschapshuizen vorm te geven. Op een drietal punten zou de gemeente de eigen faciliterende en stimulerende rol hierin nog scherper kunnen spelen:

1. Het verbeteren van samenwerking van (gesubsidieerde) partijen in de wijk;
2. Het gevarieerder inzetten van het subsidie-instrument en;
3. De eis aan gesubsidieerde partijen om met een sluitende begroting te werken.

1. Stimuleren samenwerking in de wijk

De gemeente Boxtel kent een sterke participatiecultuur met een groot aantal overlegplatforms en overleg- en inspraakorganen, waarin de gemeente (via ambtenaren en/of bestuurders) soms ook zelf weer is vertegenwoordigd. Op het domein van de buurtbetrokkenheid zijn er per buurt minimaal een wijkteam (onder voorzitterschap van de wijkwethouder), een wijkplatform en een gemeenschapshuisbestuur actief. Enerzijds tekent dit het belang dat door de gemeente wordt gehecht aan betrokkenheid van burgers en lokale professionele organisaties, anderzijds bemoeilijkt het soms ook een slagvaardige besluitvorming. Daarnaast laat de samenwerking van de verschillende partijen op wijkniveau, in ieder geval in Boxtel-Oost en Selissenwal, te wensen over. De gemeente doet er goed aan de bestaande overlegstructuren in deze wijken tegen het licht te houden en de mogelijkheden te onderzoeken tot verbetering van de samenwerking, waarbij samenvoeging een optie kan zijn.

2. Optimaler gebruik van het subsidie-instrumentarium

De opdracht die de gemeente aan de jaarlijkse exploitatiesubsidies verbindt is zeer algemeen en laat ruimte voor eigen interpretatie. Dit bemoeilijkt voor de gemeente de mogelijkheden om waar nodig in te grijpen of inhoudelijk bij te sturen. De variatie aan mogelijkheden die het bestaande subsidie-instrumentarium biedt, zou meer ingezet kunnen worden. Daar waar de relatie van beide partijen al lang naar ieders wens verloopt, zoals in de kerkdorpen, kan gebruik worden gemaakt van een meerjarensubsidie, die partijen wederzijds voor langere tijd zekerheid biedt. Daarbij kan gekozen worden voor een lichter controleregime (bijvoorbeeld door slechts incidenteel om een accountantsverklaring te verzoeken).

Waar de gemeente een koerswijziging voorstaat, zoals bij de gemeenschapshuizen in de kern van Boxtel, biedt de subsidieverordening voldoende ruimte om gemeenschapshuizen de opdracht te geven een nadrukkelijker rol in de buurt te spelen, met name ten aanzien van de Wmo-doelgroepen. Dit kan door de subsidieverlening te verbinden aan inhoudelijke voorwaarden zoals *aantoonbare inzet en behaalde resultaten voor de wijk* en *concrete en goede samenwerking met andere professionele en vrijwillige organisaties*. Zo nodig kan de subsidieverlening (vooraf) worden losgeknipt van de vaststelling (achteraf), zodat bij besturen ook gedurende het jaar de urgentie van het werken aan gemeentelijke doelen steeds gevoeld wordt. Pas als de inhoudelijke verantwoording aan het einde van het jaar in de ogen van de gemeente voldoende is, wordt de subsidie definitief vastgesteld.

3. Alleen sluitende begrotingen accepteren

Op dit moment accepteert de gemeente subsidieaanvragen en -begrotingen van zowel de Rots als de Walnoot die, ook met de jaarlijkse gemeentelijke exploitatiebijdrage, niet sluitend zijn. Deze situatie is zeer ongewenst. De gemeente wordt nu aan het eind van het boekjaar geconfronteerd met een onbekend tekort dat moet worden bijgepast op straffe van een faillissement (de Rots) of een groot beroep op het eigen vermogen (de Walnoot), op termijn onvermijdelijk gevolgd door een faillissement.

Het is zakelijk subsidie uitsluitend te verlenen wanneer de exploitatie van de vragende partij, met inbegrip van de gemeentelijke bijdrage, sluitend is. Daarover moet voorafgaand aan het boekjaar door de gemeente en de betrokken partij(en) overeenstemming worden bereikt. Dit overleg, wat uiteraard vertrekt bij inhoudelijke overeenstemming over de te leveren prestaties, kan leiden tot een hogere bijdrage in de exploitatiesubsidie of tot aanpassing van de plannen en de begroting (of een combinatie van beide).

In deze nieuwe, zakelijkere verhoudingen, is de positie van de gemeente ook duidelijker. Zij is opdrachtgever (en subsidiënt) vooraf, en controleur en toetsers achteraf. Daarmee komen vrijwilligers en professionals ook in de juiste rol: zij moeten binnen de gestelde inhoudelijke kaders en met het vastgestelde budget hun maatschappelijke opdracht uitvoeren.

6. Advies: Tien concrete aanbevelingen

In de voorgaande paragraaf zijn een aantal mogelijkheden benoemd die kunnen bijdragen aan de ambitie om de gemeenschapshuizen in Boxtel hun rol in de WMO te laten spelen. Om deze mogelijkheden te verzilveren, zijn ze gebundeld in tien concrete aanbevelingen. Om de gezamenlijkheid gestalte te geven, is daarbij is gekozen om een aantal partijen op onderdelen concrete (ontwikkel-)opdrachten te geven. De gemeente vervult hierbij de rol van opdrachtgever. Om wille van de voortgang is het raadzaam om zeker in de beginfase een regisseur/toezichthouder aan te wijzen, die –met voldoende mandaat- de ontwikkelingen volgt, eventuele stagnatie signaleert, de opdrachtgever informeert en de deelnemende partijen betrokken houdt. Het is daarbij te overwegen deze regisseur/toezichthouder extern (dus niet binnen de gemeente) te positioneren, omdat de gemeente op een aantal onderdelen ook partij is.

Aanbeveling 1: *Termijn van oplevering: uiterlijk 1-4-13.*
De gemeente verzoekt woningstichting St.Joseph om ten aanzien van het gebouwenonderhoud van de gemeenschapshuizen te komen tot een collectief aanbod, met daarin ruimte voor maatwerk per gemeenschapshuis.

Aanbeveling 2: *Termijn van oplevering: uiterlijk 1-4-13.*
De gemeente verzoekt de WSD om ten aanzien van technisch en facilitair beheer van de gemeenschapshuizen te komen tot een collectief aanbod, met daarin ruimte voor maatwerk per gemeenschapshuis.

Aanbeveling 3: *Termijn van oplevering: uiterlijk 1-7-13.*
De gemeente geeft de zorg- en welzijnspartijen die betrokken zijn bij de Sociale As in Boxtel-Oost de opdracht om binnen vooraf gestelde financiële, inhoudelijke en randvoorwaardelijke kaders (zoals de eventuele beschikbaarheid van de Wilgenbroek) een gezamenlijk voorstel te ontwikkelen voor een nieuwe gemeenschapsvoorziening in Boxtel-Oost, waarin Wmo-functies centraal staan.

Aanbeveling 4: *Termijn van oplevering: uiterlijk 1-7-13.*
De gemeente verzoekt het bestuur van gemeenschapshuis de Rots om een sluitend businessplan te ontwikkelen voor de ombouw van de Rots tot een zelfstandige (sociaal-)culturele voorziening.

Aanbeveling 5:
De gemeente onderneemt ten aanzien van de ontwikkeling van gemeenschapshuis de Walnoot de volgende stappen:

- De gemeente formuleert een nieuwe opdracht ten aanzien van het gemeenschapshuis de Walnoot en gaat met het bestuur in overleg over aanvaarding hiervan.
Termijn oplevering nieuwe opdracht: uiterlijk 1-1-13, ingangsdatum: uiterlijk 1-7-13.
- De gemeente faciliteert, samenhangend met aanbeveling 5a, tijdelijke (minimaal één jaar) passende ondersteuning (opbouwwerk en agogisch beheer) voor het bestuur van het gemeenschapshuis de Walnoot bij het oppakken van zijn nieuwe opdracht.
Ingangsdatum: uiterlijk 1-7-13.

Aanbeveling 6: *Termijn: uiterlijk 1-1-13.*
De gemeente treedt in overleg met het bestuur van multiculturele accommodatie De Serenade over hun rol als gemeenschapsvoorziening in de kern Liempde en de huidige exploitatieproblemen.

Aanbeveling 7: *Ingangsdatum: uiterlijk 1-1-13.*
De gemeente faciliteert voor minimaal één jaar een sociaal makelaar, waarbij de verbinding tussen de gemeenschapshuizen in de gemeente Boxtel en burgerinitiatieven met elkaar en met professionele partijen centraal staat. Deze opdracht moet leiden tot een aantal duurzame nieuwe samenwerkingsverbanden tussen gemeenschapshuizen, burgers en professionele aanbieders.

Aanbeveling 8: *Termijnen: uiterlijk 1-1-13 en 1-5-13 (besluit over verlening 2^e helft 2013).*
Om de ontwikkeltrajecten van de Rots en de Walnoot niet te hinderen, maar tegelijkertijd de snelheid voldoende hoog te houden, verleent de gemeente de Rots en de Walnoot voor het uitvoeren van hun huidige opdracht in eerste instantie subsidie tot 1-7-13. De verlening over de tweede helft van het jaar en de condities waaronder deze verlening plaatsvindt, zijn afhankelijk van de voortgang van betreffende trajecten.

Aanbeveling 9:

De gemeente beziet kritisch de eigen rol ten aanzien van de gemeenschapshuizen en neemt daartoe in ieder geval drie stappen:

- a) De gemeente houdt de inspraakstructuren in de wijken Boxtel-Oost en Selissenwal kritisch tegen het licht en komt zo nodig met ingrepen die de onderlinge samenwerking verbeteren.
Termijn: uiterlijk 1-4-13.
- b) De inzet van het subsidie-instrumentarium voor de gemeenschapshuizen wordt tegen het licht gehouden, waarbij de mogelijkheden om te sturen optimaler worden benut;
Termijn: uiterlijk 1-1-13.
- c) De gemeente accepteert geen subsidieverzoeken meer zonder sluitende begroting; met besturen die thans reeds een niet sluitende begroting hebben ingediend gaat de gemeente in overleg om binnen de bestaande mogelijkheden actief mee te denken over oplossingen.
Termijn: uiterlijk 1-1-13.

Aanbeveling 10:

Termijn: uiterlijk 1-1-13.

De gemeente brengt het toezicht op de uitvoering van de bovenstaande aanbevelingen 1 tot en met 9 onder bij één (bij voorkeur externe) regisseur/toezichthouder. Deze regisseur/toezichthouder volgt de voortgang, signaleert waar processen stagneren, rapporteert hierover periodiek aan de gemeente en draagt op basis daarvan ook zorg voor de communicatie naar alle bij dit proces betrokken partijen.

BIJLAGE 1 OPDRACHT

Vraagstelling

De gemeente Boxtel heeft de insteek dat de gemeenschapshuizen doorontwikkeld moeten worden tot een voorziening, waarin buurtgerichte (professionele) organisaties hun dienstverlening kunnen combineren met ontmoeting en buurtactiviteiten, een en ander voortvloeiend uit de doorontwikkeling van de Wmo.

Hiervoor is nodig een uitwerking van optie 2 uit de analyse accommodatiebeleid gemeenschapshuizen gemeente Boxtel: "de opdracht het creëren van een voorziening (middel), waar in het kader van het de Wmo ook meerdere buurtgerichte professionele organisaties geïntegreerd gebruik van maken in combinatie met ontmoeting en buurtactiviteiten", naar een advies dat bij het College van B&W moet komen te liggen.

Belangrijke onderdelen van het advies zijn:

- *Het moet maatwerk zijn voor de diverse gemeenschapshuizen (Rots, Walnoot, Orion, en Serenade en Pius X in Liempde);*
- *De vraag van de wijk/wijkbewoners is leidend;*
- *Om draagvlak te verbreden kan een excursie naar Peel en Maas een van de opties zijn;*
- *In het advies moet de huidige en toekomstige exploitatie van de gemeenschapshuizen worden meegenomen met extra aandacht voor die van de Rots;*
- *Advies uitbrengen over efficiënte inzet van personeel beheer ondersteund door vrijwilligers;*
- *In het advies ook meenemen de financiële uitwerking van de twee genoemde opties uit de 'analyse accommodatiebeleid gemeenschapshuizen gemeente Boxtel':*
 1. *de opdracht is het hebben van een eigen gemeenschapshuis (doel), waar men de eigen activiteiten in onder kan brengen aangevuld met activiteiten om het geheel kostenneutraal te exploiteren (zoals nu)*
 2. *de opdracht is het creëren van een voorziening (middel), waar in het kader van de Wmo ook meerdere buurtgerichte professionele organisaties geïntegreerd gebruik maken in combinatie met ontmoeting en buurtactiviteiten*
- *Wat kunnen andere participanten uit het AWBZ/Wmo veld (zoals Cello, Elde groep, St. Joseph en anderen) betekenen in de exploitatie van de gemeenschapshuizen;*
- *De gemeente Boxtel heeft het voornemen om het advies te gebruiken als onderlegger van een discussie in de gemeenteraad over de toekomst van de gemeenschapshuizen.*

BIJLAGE 2 OVERZICHT VAN GECONSULTEERDE PARTIJEN

1. Bestuur(svertegenwoordiging) van:

De Walnoot
De Rots
Gemeenschapshuis de Orion
Stichting BOL (de Kloosterhof)
Stichting Jeugdbelangen Liempde (Pius X)
Stichting de Serenade

2. Vertegenwoordigers van:

Gemeente Boxtel (wethouders van Aert en de Man, ambtenaren Wmo en wijken)
Delta Boxtel/de Twern (directeur en stafmedewerkers Twern, manager Delta Boxtel/de Twern, agogen)
Cello (clustermanager dagbesteding en werk, projectmedewerker Wmo)
Vivent (divisiemanager thuiszorg)
Zorggroep Elde (directeur thuiszorg)
WSD groep (directeur bedrijven)
Woonstichting St.Joseph (directeur)
Prinses Amaliaschool (directeur)
Wmo-adviesraad (voorzitter)
Seniorenraad (bestuursvertegenwoordiging)
Stichting Wijkorgaan Boxtel-Oost (voorzitter)
Wijkplatform Selissen (vertegenwoordiger)